

AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

Agnieszka Judzińska

Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB w Warszawie

KONKURENCYJNOŚĆ CENOWA POLSKIEGO SEKTORA ZBOŻOWEGO W UNII EUROPEJSKIEJ

PRICE COMPETITIVENESS OF POLISH GRAIN MARKET IN THE EUROPEAN UNION

Słowa kluczowe: konkurencyjność, ceny, rynek zbóż, przetwórstwo

Key words: competitiveness, prices, grain market, processing

Abstrakt. Celem badań była próba oceny poziomu konkurencyjności cenowej polskiego sektora zbożowego na rynku UE. Szczególną uwagę zwrócono na stan przewag cenowych polskich producentów względem głównych unijnych konkurentów, tj. największych producentów i eksporterów zbóż oraz ich przetworów w UE. Badania dotyczyły lat 2011-2014. W budowaniu przewag konkurencyjnych w sektorze zbożowym istotną rolę pełniły ceny. Wskazuje na to zarówno analiza cen na rynku podstawowych produktów tego sektora, które w Polsce są nadal niższe niż w krajach rozwiniętych UE, jak i analiza cen produktów o wyższym stopniu przetworzenia. Można oczekiwać, że polscy producenci zbóż utrzymają przewagi cenowe na rynku UE, jednakże z uwagi na postępujący proces konwergencji będą one systematycznie się zmniejszać.

Wstęp

W literaturze przedmiotu istnieje wiele definicji i mierników konkurencyjności. Wywodzą się one z różnych teorii ekonomicznych, w tym teorii wzrostu gospodarczego, mikroekonomii czy też handlu międzynarodowego [Pawlak, Poczta 2011]. Zjawisko konkurencji można rozpatrywać zarówno w skali makro (na poziomie gospodarek narodowych), w skali mikro (na poziomie przedsiębiorstw), jak i w ujęciu mezo, tj. uwzględniając konkurencyjność wybranych sektorów [Olczyk, Daszkiewicz 2008]. Mezokonkurencyjność to umiejętność sprzedaży towarów danej branży, których cena, jakość oraz inne walory są atrakcyjniejsze od cech produktów, oferowanych przez konkurentów [Flejterski 1984].

Biorąc pod uwagę powiązanie przewagi konkurencyjnej z rodzajami konkurencji, w której uczestniczy dany sektor, można wyodrębnić trzy podstawowe jej rodzaje: cenową, jakościową oraz informacyjną [Bąk-Filipek, Parlińska 2011]. Głównym celem strategii uczestników rynku jest uzyskanie trwałej przewagi nad konkurentami. Przewaga strategiczna lub konkurencyjna to unikatowa pozycja danego producenta w sektorze, dająca możliwość uzyskania ponadprzeciętnych zysków [Smid 2000].

W badaniach prowadzonych w Instytucie Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB (IERiGŻ-PIB) w Warszawie konkurencyjność definiowana jest jako zdolność do lokowania się krajowych producentów żywności na rynkach zagranicznych oraz jako umiejętność rozwijania eksportu. Rezultatem tak rozumianej konkurencyjności, z jednej strony, jest koncentrowanie się na ocenie wyników, a z drugiej, na analizie źródeł tej konkurencyjności, czego przykładem jest stała analiza przewag cenowych polskich producentów żywności [Szczepaniak 2011].

„W powszechnym znaczeniu „konkurować na rynku” oznacza gwarantować niskie ceny” [Wolszczak-Derlach 2008, s. 75]. Tym samym cena stanowi jeden z głównych elementów determinujących poziom konkurencyjności polskich produktów sektora zbożowego tak na rynku unijnym, jak globalnym. W związku z postępującymi procesami globalizacji oraz liberalizacją handlu międzynarodowego zasadne jest poszukiwanie czynników determinujących poziom konkurencyjności polskiego sektora zbożowego. Skuteczny pomiar oraz identyfikacja tych czynników

mogą wpłynąć na przyszły kształt oraz rozwój krajowego rynku zbóż, tym samym przyczynić się do poprawy jego konkurencyjności na rynku międzynarodowym.

Celem badań była próba oceny poziomu konkurencyjności cenowej polskiego sektora zbożowego na rynku UE.

Material i metodyka badań

Oceny konkurencyjności dokonano na podstawie analizy różnic między cenami producentów zbóż (uzyskiwanymi zarówno na poziomie rolnictwa, jak i przetwórstwa) w Polsce a cenami występującymi na tym rynku w wybranych krajach Unii Europejskiej (UE-28). Skoncentrowano się przede wszystkim na państwach będących głównymi unijnymi producentami i eksporterami zbóż, w szczególności na Niemczech, które są bezpośrednim konkurentem Polski w handlu na rynku unijnym oraz dużym odbiorcą polskiej żywności. Zakres czasowy analizy obejmował lata 2011-2014. Dane wykorzystane do analizy pochodzą z Zintegrowanego Systemu Rolniczej Informacji Rynkowej, niepublikowanych danych GUS, niemieckich roczników statystycznych oraz Eurostatu. Dane opracowano posługując się metodą opisową i porównawczą. Wyniki badań przedstawiono w formie tabelarycznej oraz zobrazowane za pomocą wykresów.

Wyniki badań

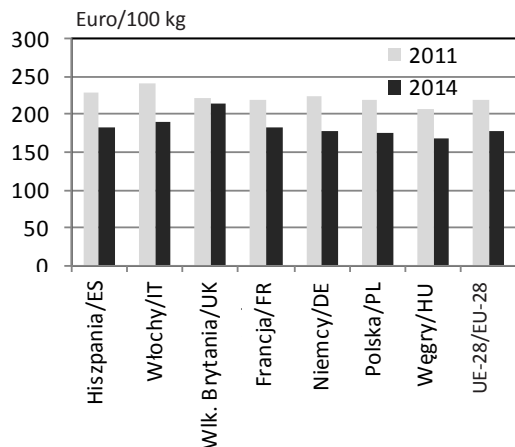
Polska zajmuje znaczącą pozycję w sektorze zbożowym UE. Jest liczącym się producentem ziarna oraz dużym rynkiem zbytu produktów zbożowych. W opisywanym okresie produkcja zbóż ogółem na rynku krajowym kształtowała się na poziomie od 26,6 mln t w 2011 roku do 31,7 mln t w 2014 roku. Udział Polski w produkcji UE-28 w tym czasie zwiększył się do prawie 10%, co daje trzecią pozycję wśród wszystkich unijnych producentów zbóż. Kraj nasz ma także znaczący (12%) udział w ogólnej powierzchni uprawy zbóż w UE. Wzrost eksportu krajowego sektora zbożowego, pomimo przejściowego spowolnienia, systematycznie się zwiększa. W latach 2011-2014 wzrósł on 2,5-krotnie – z 2,2 do 5,5 mln t [Łopaciuk 2015].

Ceny produktów rolnych stanowią jeden z głównych czynników determinujących pozycję konkurencyjną producentów żywności zarówno na rynku krajowym, jak i unijnym. Wysokość cen zbóż determinowana jest przede wszystkim sytuacją popytowo-podażową (poziomem zbiorów, zapasów) na rynku krajowym i unijnym, kursem walut, wysokością cen skupu interwencyjnego. W omawianym okresie w większości działów produkcji zbóż oraz jego przetworów ceny producenta (w szczególności przetwórców) były w Polsce niższe od średnich cen w UE. Przewagi cenowe krajowych producentów zbóż zwiększały się wraz ze wzrostem stopnia przetworzenia produktów oferowanych do sprzedaży.

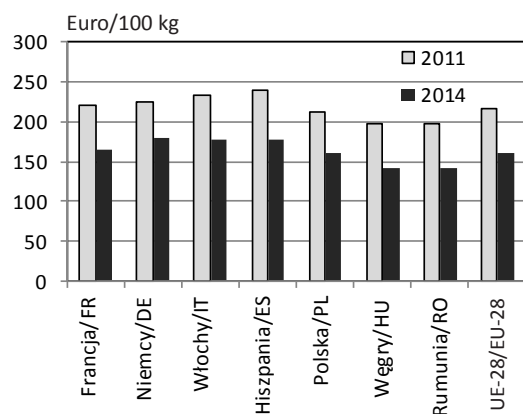
Źródłem przewag cenowych polskich producentów była przede wszystkim mniejsza niż w rozwiniętych krajach UE opłata pracy oraz niższe marże przetwórcze. Do innych czynników mających istotny wpływ na cenową konkurencyjność polskiego sektora zbożowego należy zaliczyć niższe ceny ziemi i energii. Przewagi kosztowo-cenowe uzyskiwane przez krajowych producentów pozwalały z nadwyżką rekompensować mniejszą efektywność gospodarowania, niższą wydajność pracy oraz mniejszy potencjał produkcyjny wytwarzania w stosunku do większości państw UE-15.

Wśród produktów sektora zbożowego największą konkurencyjnością cenową rozpatrywaną na poziomie rolnictwa charakteryzował się rynek pszenicy konsumpcyjnej. W latach 2011-2014 redukcja cen tego gatunku zboża na rynku krajowym wyniosła 20%, tym samym cena ta była jedynie o 1 p.p. wyższa niż średnio w UE-28. Zbliżona do unijnej dynamika spadku cen nie przyczyniła się do znacznego wzmocnienia przewagi konkurencyjnej naszych producentów. W 2014 średnia cena pszenicy w Polsce stanowiła 98,5% w porównaniu do 99,5% w 2011 roku. Był to wynik zbliżony do osiągniętego w latach 2007 i 2013.

W analizowanym okresie najbardziej (o 17 p.p.) zwiększyła się przewaga cenowa polskich producentów względem konkurentów z Wlk. Brytanii, gdzie pszenica w 2014 roku była droższa niż w Polsce o ponad 22%. Tak dużą różnicę wysokości cen między obydwojma krajami notowa-

Rysunek 1. Ceny pszenicy konsumpcyjnej w UE-28
 Figure 1. Consumer wheat prices in the EU-28
 Źródło: dane MRiRW [Zintegrowany System Rolniczej Informacji Rynkowej...]
 Source: Ministry of Agriculture and Rural Development data [Zintegrowany System Rolniczej Informacji Rynkowej...]

Rysunek 2. Ceny kukurydzy paszowej w UE-28
 Figure 2. Feed corn prices in the EU-28
 Źródło: jak na rys. 1
 Source: see fig. 1

W większości krajów UE-13 ceny kukurydzy paszowej utrzymywały się w dalszym ciągu na zdecydowanie niższym poziomie niż w Polsce. Wysoka redukcja cen oraz korzystne zbiory sprawiły, że na Słowacji kukurydza paszowa w 2014 roku była tańsza niż w Polsce o ponad 20% w porównaniu do 10% w 2011 roku. Zwiększała się także z 7% do ponad 12% przewaga cenowa producentów z Węgier i Rumunii. Natomiast poprawił się (o 5 p.p.) wskaźnik relacji cen krajowych do cen notowanych w Czechach, jednak nadal na tym rynku Polska była niekonkurencyjna. Ceny krajowe były wyższe od czeskich o około 7%.

no także w początkowych latach integracji. W mniejszym stopniu (o 4 p.p.) poprawił się wskaźnik relacji cen krajowych do cen notowanych we Francji. W relacji do tego rynku polskie ceny były niższe o około 5%. Porównywalne tempo spadku cen pszenicy sprawiło, że przewaga cenowa polskich producentów względem producentów z Hiszpanii i Niemczech nie uległa większej zmianie i wyniosła odpowiednio 5% i 2,5% na korzyść Polski. Nieznacznie zmniejszyła się zaś dysproporcja cenowa między Polską a Włochami, gdzie pszenica w 2014 roku była droższa o 8% względem 9% w 2011 roku.

Niższe od polskich ceny pszenicy notowano w większości państw UE-13. Szybsze tempo spadku cen na rynku krajowym wpłynęło na poprawę naszej pozycji konkurencyjnej jedynie względem producentów z Rumunii i Węgier, gdzie pszenica w 2014 roku była tańsza od polskiej o 3-4%. Istotnie (o 4-8 p.p.) zwiększyła się natomiast przewaga cenowa konkurentów z Czech i Litwy. Na tych rynkach średnie ceny pszenicy konsumpcyjnej były niższe niż w Polsce o 8-13%.

Relatywnie niska dynamika spadku cen kukurydzy paszowej na rynku krajowym w 2014 roku sprawiła, że pozycja konkurencyjna polskich producentów względem rynku UE uległa osłabieniu. Średnia cena tego ziarna w Polsce była niższa od unijnej tylko o 1% w stosunku do 2% w 2011 roku. Zmniejszyła się (o 1,5-2 p.p.) przewaga cenowa Polski w odniesieniu do rynku hiszpańskiego i francuskiego, gdzie kukurydza była droższa niż w Polsce odpowiednio o 11 i 3%. Natomiast poprawił się wyraźnie (o 5 p.p.) wskaźnik relacji cen krajowych do cen notowanych w Niemczech. W stosunku do tego rynku ceny kukurydzy w Polsce były niższe o około 11%. Zwiększyła się także z 8 do 9% przewaga cenowa Polski nad producentami z Włoch.

Zdecydowanie najsłabszą pozycję konkurencyjną mieli polscy producenci na rynku jęczmienia paszowego. Umiarkowana dynamika spadku cen tego gatunku zboża na rynku krajowym sprawiła, że utracono przewagę cenową względem rynku unijnego. W 2014 roku przeciętna cena jęczmienia w Polsce stanowiła 100,5% średniej ceny UE-28 w stosunku do 97,7% w 2011 roku.

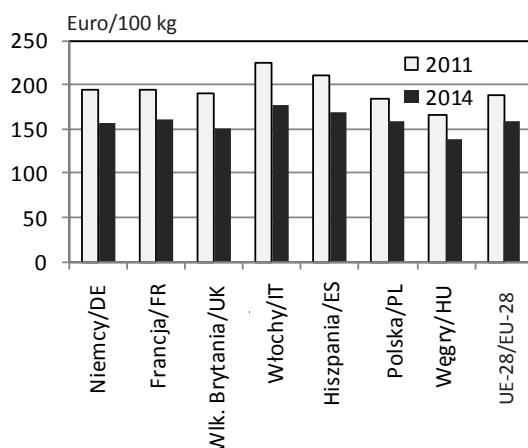
W analizowanym okresie pogorszył się wskaźnik relacji cen krajowych względem wszystkich głównych unijnych producentów i eksporterów jęczmienia. Najbardziej (o 7-8 p.p.) zmniejszyła się przewaga Polski w relacji do konkurentów z południowej Europy. We Włoszech i Hiszpanii ceny jęczmienia były niższe od polskich odpowiednio o 12 i 6%. Zmniejszyła się także różnica w poziomie cen między Polską a Francją, gdzie jęczmień był droższy o około 1,5% w porównaniu do 5% w 2011 roku. Po raz pierwszy od momentu akcesji Polska utraciła przewagi cenowe względem producentów z Wielkiej Brytanii i Niemiec. Na tych rynkach średnia cena jęczmienia w 2014 roku była odpowiednio o 6 i 1% niższa niż w Polsce, podczas gdy w 2011 roku dysproporcje cenowe wynosiły 4-5% na korzyść Polski.

Niższe od polskich ceny jęczmienia notowano w państwach UE-13. W omawianym okresie pozycja konkurencyjna producentów z tych krajów uległa wyraźnemu wzmocnieniu, do czego przyczyniła się wysoka podaż tego ziarna, a w konsekwencji wydatniejszy niż w Polsce spadek jego cen. Proces ten był szczególnie widoczny w Bułgarii i Czechach, gdzie przewaga cenowa miejscowych producentów nad producentami z Polski zwiększyła się o 11-15 p.p. i wyniosła odpowiednio 20 i 16%. W mniejszym stopniu zwiększyła się różnica w cenach między Polską a Węgrami i Rumunią. Względem tych rynków polski jęczmień paszowy w 2014 roku był droższy o ponad 11-15% w porównaniu do 8-11% w 2011 roku.

Produkty zbożowo-piekarskie należą do najbardziej konkurencyjnych cenowo grup podstawowych produktów żywnościowych pochodzenia roślinnego [Drożdż 2013]. Przewagi cenowe polskich producentów na poziomie przetwórstwa, liczone w relacji do poziomu cen na rynku niemieckim, były zdecydowanie większe niż na poziomie rolnictwa, jednakże różnice te w analizowanym okresie powoli i systematycznie się zmniejszały. Zjawisko to wynikało głównie z zauważalnie wyższej dynamiki wzrostu cen na rynku krajowym niż to miało miejsce w Niemczech (tab. 1).

W ostatnich latach najbardziej konkurencyjnym produktem pozostawało niezmiennie świeże pieczywo. Jego średnia cena na rynku krajowym w 2013 roku była o 64% niższa niż w Niemczech, w stosunku do 61% w 2011 roku. W przypadku pozostałych produktów tego sektora pozycja konkurencyjna Polski w omawianym okresie uległa osłabieniu. Istotnie zmniejszyła się (o 10-14 p.p.) przewaga cenowa Polski na rynku makaronów oraz mieszanek do wyrobów piekarniczych, tym niemniej była ona nadal znacząca i wyniosła odpowiednio 22 i 12%. W znacznie mniejszym stopniu (o 2,5 p.p.) pogorszyła się konkurencyjność cenowa polskich producentów na rynku kasz, płatków oraz grysku pszennego. W 2013 roku produkty te były w Polsce przeciętnie o 10% tańsze niż u naszych zachodnich sąsiadów. Natomiast nie zmieniła się różnica w poziomie cen na rynku mąki pszennej i wyniosła około 6% na korzyść Polski.

W dalszym ciągu Polska pozostaje niekonkurencyjna na rynku pasz dla zwierząt hodowlanych. Pomimo systematycznego wzrostu cen tych produktów w obu krajach,

Rysunek 3. Ceny jęczmienia paszowego w UE-28

Figure 3. Feed barley prices in the EU-28

Źródło: jak na rys. 1

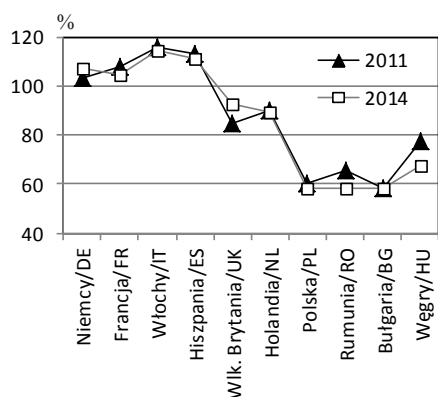
Source: see fig. 1

Tabela 1. Porównanie średnich cen przetworów zbożowych w Polsce i w Niemczech
 Table 1. Comparison of average prices of grain products in Poland and Germany

Wyszczególnienie/Specification	Cena w Polsce (cena w Niemczech = 100)/Price in Poland (price in Germany = 100) [%]		Wskaźniki cen w 2013 r. 2011 = 100/Price index in 2013 (2011 = 100) [%]	
	2011	2013	Niemcy/DE	Polska/PL
Mąka pszenna/Wheat flour	93,4	93,8	93,9	95,3
Kasze, płatki, grysiki pszenne/Groats, cereals and semolina wheat	87,3	89,9	107,5	111,1
Mieszanki do wytwarzania wyrobów piekarniczych/Mixes for bakery products	77,0	87,8	98,1	112,6
Pieczywo świeże/Fresh bread	48,6	46,0	102,1	97,4
Makaron/Noodle	63,6	78,1	112,0	138,4
Pasze dla zwierząt hodowlanych/Livestock fodder	123,4	134,3	100,0	109,8

Źródło: obliczenia własne na podstawie niepublikowanych danych GUS i [Statistisches Jahrbuch... 2009, 2014]

Source: own calculations based on unpublished data from CSO and [Statistisches Jahrbuch... 2009, 2014]

Rysunek 4. Względne indeksy cen produktów zbożowych w UE (UE-28 = 100)

Figure 4. Price level indices of cereals products in EU (EU-28 = 100)

Źródło/Source: Eurostat

różnice cenowe na tym rynku stale się pogłębiają. W omawianym okresie przewaga cenowa niemieckich producentów pasz zwiększyła się o około 11 p.p., tj. z 23% do ponad 34%.

Przewaga cenowa polskich producentów zbóż widoczna była także na poziomie cen konsumenta. Świadczą o tym wyniki analizy względnych indeksów cen produktów tego sektora notowanych w poszczególnych krajach UE-28 (rys. 4). Pod tym względem Polska była krajem o najniższym poziomie tego wskaźnika. Zgodnie z danymi Eurostatu, w 2014 roku ceny zbóż, przetworów zbożowych oraz pieczywa w Polsce, uwzględniając parytet siły nabywczej waluty krajowej, były o ponad 41% niższe niż przeciętnie w UE. Wśród wszystkich podgrup produktów żywnościowych pieczywo i zboża należą, obok mięsa, owoców i warzyw, do najtańszych w odniesieniu do rynku unijnego [Szczepaniak 2013].

Dla porównania we Włoszech i Hiszpanii zboża i ich przetwory były droższe od średnich unijnych o 11-14%, a w Niemczech i Francji odpowiednio o 7 i 5%. Zbliżone do polskich wskaźniki cen produktów sektora zbożowego notowane były zaś w Bułgarii i Rumunii. Z analizy indeksów badanej grupy produktów wynika, że w relacji do 2011 roku przewagi cenowe Polski uległy niewielkiemu wzmocnieniu. W opisywanym okresie koszyk tych dóbr na rynku krajowym stanął o około 2 p.p. Podobna skala spadku cen miała miejsce we Włoszech i Hiszpanii, podczas gdy w Wielkiej Brytanii produkty zbożowe zdrożały o 8 p.p., a w Niemczech o 4 p.p.

Podsumowanie i wnioski

Z przeprowadzonych badań wynika, że polski sektor zbożowy charakteryzuje się nadal niższym poziomem cen w relacji do większości rozwiniętych krajów UE. Największe dysproporcje cenowe występują na poziomie konsumenta i przetwórstwa, a mniejsze na poziomie rolnictwa. Uwzględniając podział sektora zbożowego na poszczególne gatunki ziarna, można zauważyć, że najsilniejszą pozycję konkurencyjną na poziomie rolnictwa polscy producenci utrzymali na rynku zbóż konsumpcyjnych, przy jednoczesnym jej pogorszeniu bądź utracie na rynku zbóż paszowych.

W analizowanym okresie zmiany cen zbóż w Polsce były w znacznym stopniu analogiczne do zmian zachodzących w pozostałych krajach UE-28. Przebiegały one w podobnym kierunku, jednak ich tempo na rynku krajowym było zazwyczaj niższe lub zbliżone do notowanego w krajach głównych konkurentów. Sytuacja ta przyczyniła się do osłabienia, a nawet utraty pozycji konkurencyjnej Polski na rynku unijnym. Postępujący proces konwergencji cen sprawił, że przewagi cenowe krajowych producentów są obecnie znacznie mniejsze od notowanych w pierwszych latach akcesji do UE.

Polscy producenci zbóż w dalszym ciągu dysponowali wyższymi przewagami cenowymi w stosunku do producentów z krajów UE-15, ale nie mieli ich wobec większości producentów z krajów UE-13. W odniesieniu do głównych producentów oraz eksporterów zbóż w UE-28 polscy producenci najbardziej konkurencyjne ceny utrzymali względem producentów z Włoch, Hiszpanii oraz Wielkiej Brytanii. Byli oni także konkurencyjni cenowo, choć w mniejszym stopniu, w porównaniu do ryneków francuskiego i niemieckiego.

Stopień przetworzenia nie wpływał już tak istotnie na przewagi cenowe polskich producentów, jak to miało miejsce w pierwszych latach akcesji. Obecnie poziom przewag cenowych na poziomie przetwórstwa coraz bardziej zbliża się do notowanego na poziomie rolnictwa. Jest to efekt nie tylko postępującego wzrostu cen surowca, ale także wyższych marż przetwórczych oraz kosztów wytwarzania, tj. energii, ziemi i opłaty za pracę.

Postępujący proces konwergencji cen artykułów żywnościowych, będący następstwem procesów integracji, w tym mechanizmów WPR, sprawia, że krajowi producenci zbóż stopniowo tracą przewagi cenowe na rynku unijnym. Oznacza to, że dalsze wzmacnianie przewag konkurencyjnych Polski nie będzie możliwe bez systematycznej poprawy efektywności, jak również wzrostu koncentracji i potencjału produkcyjnego sektora zbożowego. Dodatkowo, coraz większe uzależnienie wysokości cen żywności od sytuacji na rynku globalnym oraz kursów wymiany walut będzie wymuszało na krajowych producentach większą aktywność w poszukiwaniu pozacenowych wyznaczników pozycji konkurencyjnej na arenie międzynarodowej.

Poprawę konkurencyjności sektora rolno-spożywczego, w tym także zbożowego, można uzyskać m.in. przez systematyczne zwiększanie jakości i bezpieczeństwa oferowanych produktów. Polskie rolnictwo jest cały czas mniej zintensyfikowane, przy tym krajowi przetwórcy coraz chętniej koncentrują się na tradycyjnych recepturach i technologiach. Zjawisko to wpływa korzystnie na walory smakowe, właściwości zdrowotne oraz bezpieczeństwo krajowej żywności, a w efekcie na poprawę konkurencyjności oferowanych produktów.

Literatura

- Bąk-Filipek E., Parlińska A. 2011: *Konkurencyjność polskiego rynku wołowiny na rynku unijnym*, Zecz. Nauk. SGGW, Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej, nr 93, SGGW, Warszawa, 107-118.
- Drożdż J. 2013: *Stan przewag cenowych na rynku wybranych produktów przetwórstwa spożywczego*, [w:] I. Szczepaniak (red.), *Monitoring i ocena konkurencyjności polskich producentów żywności (3). Potencjał konkurencyjny – wybrane elementy*, seria Program Wieloletni 2011-2014, Raport nr 73, IERiGŻ-PIB, Warszawa, 24-41.
- Flejterski S. 1984: *Istota i mierzenie konkurencyjności międzynarodowej*, Gospodarka Planowa, nr 9.
- Łopaciuk W. 2015: *Polski rynek zbóż, Rynek zbóż*, Analizy Rynkowe, nr 48, IERiGŻ-PIB, ARR, MRiRW, Warszawa.

- Olczyk M., Daszkiewicz N. (red.). 2008: *Konkurencyjność podmiotów – ujęcie teoretyczne*, [w:] N. Daszkiewicz (red.), *Konkurencyjność. Poziom makro, mezo i mikro*, PWN, Warszawa, 13-20.
- Pawlak K., Poczta W. 2011: *Międzynarodowy handel rolny teorie konkurencyjność scenariusze rozwoju*, PWE, Warszawa, 41-50.
- Smid W. 2000: *Leksykon menadżera*, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków.
- Statistisches Jahrbuch* 2009, 2014: Statistisches Bundesamt, Niemcy.
- Szczepaniak I. (red.). 2011: *Monitoring i ocena konkurencyjności polskich producentów żywności (1)*, seria Program Wieloletni 2011-2014, Raport nr 25, IERiGŻ-PIB, Warszawa, 9.
- Szczepaniak I. 2013: *Zróżnicowanie cen konsumenta żywności w Unii Europejskiej*, [w:] I. Szczepaniak (red.), *Monitoring i ocena konkurencyjności polskich producentów żywności (3). Potencjał konkurencyjny – wybrane elementy*, seria Program Wieloletni 2011-2014, Raport nr 73, IERiGŻ-PIB, Warszawa, 11-23.
- Wolszczak-Derlacz J. 2008: *Cenowa konkurencyjność w ujęciu międzynarodowym*, [w:] N. Daszkiewicz (red.), *Konkurencyjność. Poziom makro, mezo i mikro*, PWN, Warszawa, 75-96.
- Zintegrowany System Rolniczej Informacji Rynkowej, Baza danych*. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, [online], <http://www.minrol.gov.pl/Rynki-rolne/Zintegrowany-System-Rolniczej-Informacji-Rynkowej>.

Summary

The article includes an attempt to assess the level of price competitiveness of Polish grain sector in the European Union market. Sepecial attention has been paid to the condition of Polish producers price advantage relative to the EU's main competitors, ie. the largest producers and exporters of cereals and their products in the EU. The study covered the years 2011-2014. In building a competitive advantage in the Polish cereals sector prices play vital role. This is indicated by both the analysis of market prices of basic products of this sector, which are in Poland still lower than in developed EU countries, as well as analysis of prices of highly processed products. It is expected that Polish cerals producers manage to maintain a price advantage in the EU market, however, due to the progressive convergence process they will be systematically decreasing.

Adres do korespondencji
mgr Agnieszka Judzińska
Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy
ul. Świętokrzyska 20
00-002 Warszawa
tel. (22) 505 45 09
e-mail: agnieszka.judzinska@ierigz.waw.pl